

Deniz ve Asya Yüzyılında Türkiye

CEM GÜRDENİZ

Emekli Tümamiral

Cem Gürdeniz, Deniz Harp Okulu Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 1979 yılında mezun oldu. Deniz Kuvvetleri Komutanı Özel Sekreterliği (1998-2001), Deniz Kuvvetleri Plan Prensipler Başkanlığı Antlaşmalar Şube Müdürlüğü (2001-2002), Harp Filosu III. Muhrip Filotillası Komodorluğu (2002-2003) Deniz Kuvvetleri Plan Prensipler Başkanlığı Strateji Daire Başkanlığı (2003-2005), Deniz Kuvvetleri Plan Prensipler Başkanlığı (2005-2007) görevlerini yürüttü. Daha sonra Çıkarma Gemileri Komutanlığı'na, 2008 yılında Tümamiralliğe terfi ederek Mayın Filosu Komutanlığı'na getirilmiştir. 2009-2011 yılları arasında tekrar Deniz Kuvvetleri Plan Prensipler Başkanlığı görevini yürütmüş, 11 Şubat 2011 tarihinde sözde Balyoz Davası'nda sahte delillerle tutuklanmış, 18 yıl hüküm giymiş, Anayasa Mahkemesi'nin 19 Haziran 2014 tarihindeki yeniden yargılama kararıyla özgürlüğüne kavuşmuş, 9 Haziran 2015 tarihinde beraat etmiştir. İngilizce ve Fransızca bilen Cem Gürdeniz Deniz Kuvvetleri Dergisi'nde 1979-2005 arasında yirmi iki makale yayımlamıştır ve Türk Deniz Kuvvetleri El Kitabı 2000, İngilizce/Türkçe ve Türkçe/İngilizce Deniz Terimleri Sözlüğü, Cumhuriyet Donanması (Prestij Kitabı), Açık Denizlere Doğru Deniz Kuvvetleri (Prestij Kitabı) ile Hedefteki Donanma (Kırmızı Kedi Yayınları) ve Amatör Denizciler İçin Acil Durum Seyri (Kırmızı Kedi Yayınları) kitaplarının yazarıdır. Aydınlik gazetesinde, "Mavi Vatan" isimli haftalık köşenin yazarıdır. Yurtdışında 2003-2010 yılları arasında başta Karadeniz'de Deniz Güvenliği konusu olmak üzere otuza yakın uluslararası konferansta bildiri sunmuştur. Halen Koç Üniversitesi Denizcilik Forumu Kurucu Direktörü olarak görev yapmaktadır.

16 Temmuz 2016 sonrası Atlantik'ten Avrasya'ya rota değiştiren ve Mustafa Kemal jeopolitiğine geri dönmek zorunda kalan bir Türkiye var. Bu, günlük siyasetin değil, zamanı gelmiş bir uyanışın ve hayatta kalma güdüsünün jeopolitik refleksidir. Türk-Rus işbirliği Levant sahilinden Mağrip sahiline doğru genişletilmelidir. Bu eksene Türk-Çin yakınlaşması ve özellikle iki ülke arasında ekonomik, siyasi ve askeri işbirliğinin geliştirilmesi de eklenmelidir. Kırım, Sinciang Uygur Özerk Bölgesi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) geleceği konuları Türkiye, Çin ve Rusya Federasyonu arasında ilişkilerin geleceğine çok yaratıcı seçenekler sunabilir.

KEMALİZM, CUMHURİYETİN İLK ON BEŞ yılında, jeopolitik eksenini doğuda sınırdaş Sovyetler ve İran; batıda Yunanistan ve Bulgaristan ve Romanya ile dostluk ve işbirliği temelinde “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” paradigmasıyla şekillendirdi. 1925 yılında Sovyet Türk Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması; 1934 yılında Balkan Antantı, 1937’de Sadabat Paketi üzerinden Türkiye çevresinde savunma, güvenlik ve istikrara yönelik kuşak oluşturuldu. İkinci Dünya Savaşının çok yönlü baskılarına rağmen genç Cumhuriyet büyük yıkımın dışında kalabildi. Bu büyük bir başarıydı. Ancak savaşın galibi Avrupa-Atlantik sisteminin, savaş sonrası yeni jeopolitik yapıda Sovyetler Birliği’ni güneyden kuşatan Türkiye’yi bağımsız bırakması mümkün olmadı. Zira Türkiye, Türk Boğazlarına ve Afro-Avrasya’yı kontrol eden muazzam bir coğrafyaya sahipti. İkinci Adam İnönü’nün oluru ile 7 Ocak 1946’da Cumhuriyet Halk Partisi’nden (CHP) kopan vekiller tarafından kurulan Demokrat Parti, muhafazakâr tutum ve liberal ekonomi tezi ile ortaya çıktı. En büyük gücü İslam dinini siyasi enstrümana dönüştürmesiydi. 1950 seçimlerini kazandı ve Meclis onayı olma-

dan katıldığımız Kore Savaşı sonrası, 1952’de Türkiye’yi sonuçları bugüne kadar katlanarak ağırlaşan Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization- NATO) üyeliğine taşıdı.

1950’ler Sonrası ve Avrasya’dan Kopuş

Bu süreçte 1950’ler sonrası Türkiye’ye en büyük zarar Türk-Sovyet dostluğunun, Türk-Sovyet düşmanlığına dönüşmesi ile verildi. Avrasya’dan koparıldık. Tam bağımsız Mustafa Kemal Türkiye’si artık Atlantik sisteminin kullanışlı enstrümanı olmuştu. Komünizm ile mücadele adı altında Kemalist ve devrimci damar kurutuldu. Büyük savaşta toprakları Sovyet işgali altında kalmış Finlandiya kadar olamamış; bağımsız ve bloksuz kalmayı, kurucu Atamıza sadık kalmayı becerememiştik. Akan yıllar içinde Atlantik sisteminin “kenar kuşağı” (Spykman, 1944), Amerikalı George Kennan’ın çevreleme stratejisinin (National Security Archive, 1946) en öncü ve istekli üyesi Türkiye oldu. Kenar kuşağın “Brzezinski İslamizasyonu”¹ 1979 sonrası Sovyetler’i çevrelemeye hayat verirken, Türkiye’de demokrasiyi muhafazakarlaştırdı ve Cumhuriyetin Ke-

¹ ABD’li ünlü stratejist Zbigniew Brzezinski, 1977-1980 yılları arasında Başkan Jimmy Carter’ın ulusal güvenlik danışmanlığını yapmıştır. 1979 yılında geliştirdiği “Yeşil Kuşak Teorisi” ile Sovyetler Birliği’ne karşı İslami radikal dinci örgütlerin ve oluşumların desteklenmesini amaçlamıştır. 1979 yılında Sovyetlerin Afganistan işgalinin hemen akabinde Yeşil Kuşak Projesi yürürlüğe konmuştur.

malist kimyası yerle bir edilmeye çalışıldı. Bu süreçte ayrıca, PKK terörü üzerinden ayrılıkçı etnik milliyetçilik devletin başına bela edildi.

1990'ların başında Soğuk Savaş bitti. Emperyalizm, yani Batı kazanmıştı. Önce Yugoslavya parçalandı. Bosna'da Müslümanlar katliama uğradı. Zafer sarhoşluğu içinde NATO'nun genişlemesi Ukrayna ve Gürcistan'a kadar sınır tanımadan gerçekleştirildi. Rusya kuşatılmıştı. Sıra Avrasya'da "Kalpgâh" (Mackinder, 1904) gelmişti. 11 Eylül 2001 olayları bunun için tarihi bir fırsat sağladı. Afganistan işgalini Irak işgali izledi. Artık Orta Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da haritalar değiştirilecekti. Hem enerji ve kritik hammadde kaynakları kontrol altına alınmalı hem Çin'in yükselişi engellenmeli hem de İsrail'in güvenliği sağlanmalıydı. Ama en önemlisi "kenar kuşak" konsolide edilmeliydi. İşte bu aşamada 2002 yılından itibaren Türkiye yeniden şekillendirildi. 2008 yılından sonra Türk ordusu ve donanması Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) vasıtasıyla teslim alındı. Kumpas davalar² sonucu "kenar kuşağın" en önemli askeri gücünün komuta yapısı bir gecede hapishanelere gönderildi.

Jeopolitik refleks Türkiye'nin güneyinde kurulması hedeflenen kukla Kürt devletine; Akdeniz'den koparılmaya; Kuzey Kıbrıs'taki Türk askeri varlığının sonlandırılmasına karşıdır.

15 Temmuz 2016 FETÖ darbe girişiminden sonra, Türk Ordusuna karşı komploya dayalı söz konusu paradigma iflas etti. Zira Atlantik sisteminin çocuğu, sözde İslami değerlere dayanan bir fitne örgütü olan FETÖ, kendi halkına ateş açmıştı. Devirmek istediği hükümet de İslami değerleri üstün tutuyordu. Böylece demokrasi-nin dinle sınav süreci sona eriyordu.

Atlantik'ten Avrasya'ya Rota Değişikliği

16 Temmuz 2016 sonrası Atlantik'ten Avrasya'ya rota değiştiren ve Mustafa Kemal jeopolitiğine geri dönmek zorunda kalan bir Türkiye var. Bu günlük siyasetin değil, zamanı gelmiş bir uyanışın ve hayatta kalma güdüsünün jeopolitik refleksidir. Jeopolitik refleks Türkiye'nin güneyinde kurulması hedeflenen kukla Kürt devletine; Akdeniz'den koparılmaya; Kuzey Kıbrıs'taki Türk askeri varlığının sonlandırılmasına karşıdır.

Akdeniz Kalkanı ve Ganbot Diplomasisi, Mavi Vatan Tatbikatı, Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı, FETÖ ile mücadele, Akdeniz'deki sismik ve sondaj faaliyetlerimiz bu refleksin dışı vurumudur. Bu çerçevede Dışişleri Bakanlığı, 4 Ağustos 2019 tarihinde "Yeniden Asya" açılımını başlatıyor. 22 Ekim 2019'da Türkiye Rusya arasında Soçi mutabakatı imzalanıyor. 5 Kasım 2019'da Kuşak ve Yol Girişimi'nin Hazar geçişi orta koridorundan ilk Çin treni Anadolu'yu kat ederek İstanbul Boğazı'nın altından Avrupa'ya erişiyor. 27 Kasım 2019'da Türkiye Libya ile deniz sınırlandırması anlaşmasını imzalıyor. Türkiye'nin İran, Rusya ve Çin başta olmak üzere Asya ülkeleri ile

2 Editörün Notu: Yazar, 2007-2014 arasında çok sayıda Ordu mensubu, aydın ve siyasetçinin hapse atıldığı ya da yargılandığı Ergenekon, Balyoz vd. davalara gönderme yapmaktadır. Bu davalar sonucunda Türk Silahlı Kuvvetleri'nde kilit konumlarda görev yapan yüzlerce subay hapse atılmış ve Ordu'dan uzaklaştırılmıştır. Bu davalarda, Türkiye'nin ABD'ye bağımlılığına karşı çıkan, bağımsız bir dış politika izlenmesi gerektiğini savunan devlet, siyaset ve toplum içindeki güçlerin etkisizleştirilmesi amaçlanmıştır. 15 Temmuz 2016 tarihindeki başarısız darbe girişimini yapan FETÖ üyesi Ordu mensuplarının kilit noktalara getirilmeleri de bu davalar sayesinde sağlanmıştır. Söz konusu davaların dayandığı polis raporları ve savcılıkların hazırladığı iddianamelerin düzmece kanıtlarla oluşturulduğu 2014 yılından itibaren ortaya çıkmıştır. Daha sonra "Kumpas davaları" olarak anılan bu davaların, Fethullahçı Terör Örgütü mensubu olan polis ve yargı mensuplarının yürütüldüğü mahkeme kararlarıyla belgelenmiştir. Hem 15 Temmuz 2016 FETÖ darbe girişiminde hem de adı geçen "kumpas davası" olarak anılan bu davalarda ABD'nin rolü Türkiye'deki yargı organlarının halen soruşturulmaktadır.

27 Şubat-3 Mart tarihlerinde yapılan 'Mavi Vatan-2019' hava-deniz tatbikatı.

ilişkileri her seviyede yükseliyor. Suriye'de Astana süreci Cenevre sürecinin önüne geçebiliyor. Spykman'ın kenar kuşağındaki (Spykman, 1944) devletler yüzlerini Asya'ya dönüyor.

Hiç şüphe yok ki bu kaçınılmaz değişim tarihte uzun bir aradan sonra insanlığın özlediği barış, istikrar ve denge dönemini yeniden başlatacaktır. Zira, insanlık özellikle son 30 yıldır tek kutuplu Atlantik dayatmalarından çok acı çekti. Çok kan döküldü. Dökülmeye devam ediyor. Atlantik emperyalizmi geri çekilirken Bolivya'dan Hong Kong'a, Venezueladan İran'a kadar bütün

dünyada her türlü kışkırtma ve iç karmaşa taktiklerini deniyor, ancak sonuç alamıyor. Gezenimizin her yönüyle nefes almaya ve yeni bir düzene ihtiyacı var.

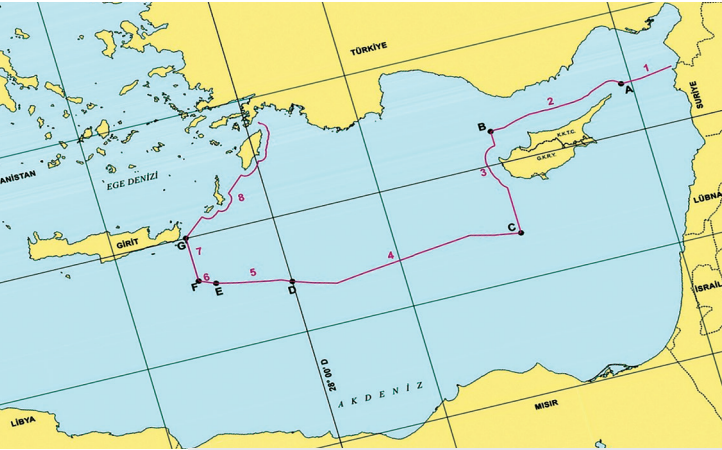
Yeniden Asya Açılımı ve Deniz Yetki Alanlarımız

Diğer taraftan 21'inci yüzyıl çok kutuplu küresel sistem içinde hem Asya hem de Okyanuslar Yüzyılı olacak. Bu yüzyılda Akdeniz, Türkiye için Asya ve Deniz Yüzyılı'nın açılım kapısı olacaktır. Bu açılımda Türkiye, "Mavi Vatan"³ ve

3 Editörün Notu: "Mavi Vatan", Emekli Tümamiral Cem Gürdeniz'in geliştirdiği ve Türkiye askeri/politik literatürüne yerleşen bir kavramdır. Bu kavramı *Aydınlık* gazetesindeki köşesinin adı olarak kullanan Gürdeniz, Mavi Vatan kavramı ile ilgili şöyle yazmıştı: "Mavi Vatan", Amiralliğimin ikinci yılında 14 Haziran 2006 tarihinde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda düzenlediğimiz Karadeniz ve Deniz Güvenliği konulu sempozyumda ilk kez kullandığım bir kavramdı. Kısaca canlı ve cansız kaynakları ile çevrelediğimiz Karadeniz, Akdeniz ve Ege'deki deniz yetki alanlarımızı (karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge) kapsayan vatanın adıydı. Bu vatanın sathı, su kütlesi, dibi ve dibinin altındaki kara kütlesi bizimdir. Bu vatanın büyüklüğü kara ülkemizin yarısına eşittir. Denize kıyısı olan her devletin mavi vatanı vardır. Jeopolitik reflekslerin en temel hareketi denize yöneliş ve mavi vatanı sahiplenmedir." (Gürdeniz, 2013).

KKTC'nin jeopolitik bütünlüğü esastır. Türkiye ve KKTC, tarihlerinde olmadığı kadar denizle ve Asya ile buluşacaktır. KKTC ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki jeopolitik geleceği birbirine tam bağımlıdır. Bu gelecek üç ayak üzerinde şekillenmektedir. Bunların ilki; Mavi Vatan'ın korunması. İkincisi; deniz çıkışı olan kukla, sözde bir Kürt terör devletçığının önlenmesi. Üçüncüsü de; Anadolu yarımadasının güney eksenindeki en büyük güvencesi, KKTC'nin bağımsız varlığının sürdürülmesidir. Her üç ayak birleşik kaplar gibidir, birbirinden ayrılamaz.

Türkiye'nin Yeniden Asya Açılım döneminde KKTC'nin varlığı özel bir yere sahiptir. Rusya Federasyonu ve Çin başta olmak üzere Asya ülkeleri ile gerek tanınma gerekse ekonomik işbirliği yolunda yapılabilecek çok şey vardır.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanları. E-F arası Libya ile anlaşmada çizilen sınır.

Kırım, Sinciang Uygur Özerk Bölgesi ve KKTC'nin geleceği konuları Türkiye, Çin ve Rusya Federasyonu arasında ilişkilerin geleceğine çok yaratıcı seçenekler sunabilir. Aynı süreç, Doğu Akdeniz'de Mavi Vatan ile ilgili olarak, hükümlerlik alanları sorunlarının çözümüne de katkı sağlayabilir. Arkalarına Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avrupa Birliği (AB), İsrail, Suudi Arabistan ile Mısır'ı alan Yunanistan ve Güney

Kıbrıs Rumlarının haydutluk seviyesindeki saldırgan, hukuk tanımaz tutum ve eylemleri sonucu oluşan karmaşık ve tehlikeli tabloyu dengeleyebilecek seçenekler sunabilir. Bu kapsamda 27 Kasım 2019 tarihinde Libya ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) sınır mutabakat muhtırasının imzalanması son derece önemli ve büyük gelişmelerdir. Benzer şekilde hükümetin Suriye ile en yakın zamanda bir sınırlandırma anlaşması yapılması için yeni bir süreci başlatması "Mavi Vatan"a en büyük katkıyı sağlayacaktır.

Diğer yandan Akdeniz Kalkanı Harekâtına kardeş ve dost ülkelerin davet edilmesi ve özellikle Hazar kıyıdaşı olup, denize çıkışı olmayan Türk Cumhuriyetlerine savaş gemisi kiralanarak bu harekâta davet edilmeleri teşvik edilmelidir. Bu gelişmelerin Yunanistan tarafından Haçlı-İslam komplâşması gibi gösterilmeye çalışıldığı da bir gerçektir. Türkiye'nin laik bir cumhuriyet olduğu gerçeğinden hareketle bu tuzağa asla düşülmemelidir. Yunanistan'ın yaptığı bu çığırkanlığa karşı Mısır ve Filistin'in Doğu Akdeniz'de Türkiye karşıtı blokta Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetimi yanında yer almasını ve söz konusu blokta İsrail'in de yer aldığı gerçeği hatırlatılmalıdır.

Özetle, yeni bir evre kapılarını açmıştır. Anadolu'nun savunması denizde, KKTC'nin savunması Anadolu'da başlar. Unutulmamalıdır ki bugün Doğu Akdeniz'den dışlanan ve izole edilmeye çalışılan Türkiye ve KKTC devletleri, tarihi tekrar ettirmez.

Levant'tan Mağrip'e Türk-Rus İşbirliği

Bu çerçevede Türk-Rus işbirliği Levant sahilinden Mağrip sahiline doğru genişletilmelidir. ABD'nin İran'a karşı hamlesi ve bu ülke ile açık çatışma durumuna geçmesi bu işbirliğini daha elzem hale getirmektedir. Bu işbirliği, Körfez'de ve Levant kıyılarındaki ABD ve İsrail politikalarının hukuksuzluğunu dengeleyecektir. Suudi

Bu eksene Türk-Çin yaklaşması ve özellikle iki ülke arasında ekonomik, siyasi ve askeri işbirliğinin geliştirilmesi de eklenmelidir.

ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) rejimlerine ciddi mesaj verecektir. Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de Atlantik cephesinin bozduğu istikrarı, ancak 21. yüzyılın yeni güç dengeleri ile yerine koyabiliriz. Suriye ve Libya'da işbirliği ile istikrar sağlayacak olan Türk-Rus işbirliği, ABD ve İran arasında tırmanacak gerilimi de önleyecektir. Bu süreçte Türkiye'nin yapacağı en büyük hata İran'a karşı tutum olarak Astana Süreci'nde hayat bulan Türk-İran yaklaşmasını yaralamasıdır. İran, Batı Asya'da Atlantik emperyalizmi ve İsrail'in bölgesel genişleme ve istikrarsızlık yaratma politikasının önündeki en büyük engeldir. İçerde tek yumruk olabilen Türkiye ve Türk-Rus dayanışması herkesin korkarak beklediği Üçüncü Dünya Savaşı'nı engelleyecek en önemli eksen olacaktır.

Türk-Çin Yakınlaşmasının Çok Boyutlu Faydaları

Bu eksene Türk-Çin yaklaşması ve özellikle iki ülke arasında ekonomik, siyasi ve askeri işbirliğinin geliştirilmesi de eklenmelidir. Bu eksenin gelişmesini önlemek için Türkiye'de mevcut Atlantikçi damarın her türlü kışkırtma ve engellemeyi yapma gayretine gireceğini söylemek mümkündür. Ancak bu süreç soğukkanlı bir şekilde yönetilmeli ve karşılıklı olarak halkların refah ve mutluluğu hedeflenmelidir. Dengeli ve adil şekilde, Türkiye ve Çin'in karşılıklı çıkarlarının geliştirilmesi ve Kuşak ve Yol Girişimi'nde iki taraflı kazanç getirecek projelerin hayata geçirilmesi, sokaktaki insanın doğuya bakışını etkileyecek, yılların Atlantik yanlısı propaganda ile zehirlenen kamuoyunda yaratılmış bulunan

menfi algılar bu suretle ortadan kalkacaktır. Bu kapsamda Çinli dostlarımızın Avrupa'ya giriş limanı olarak seçtikleri Yunanistan/Pire limanı jeopolitik hassasiyetler içermektedir. ABD gelecekte bu limanın faaliyetleri ve Çin ile ilişkilerin kısıtlanması konusunda Yunanistan'a baskı yapabilir. Bu gerçekleri göz önünde tutarak, Avrupa'ya giriş için Türkiye ve KKTC limanları ile yeni bir arayışı başlatmalarını tavsiye etmekteyiz.

Türkiye, Mustafa Kemal'in ruhunun aydınlatığı rotada, onun 1 Eylül 1922'de verdiği "Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz'dir" direktifinin bugünkü nesillere yansıyan sorumluluğunu yerine getirmelidir. Mustafa Kemal Atatürk, 1933 yılında bir sabah Mısır Büyükelçisi'ne, Çankaya sırtlarından doğmakta olan güneşi göstererek şunları söyler:

"Doğudan şimdi doğacak olan güneşe bakınız! Bugün, günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan, bütün doğu milletlerinin de uyanışını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve özgürlüğüne kavuşacak daha çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşları, şüphesiz ki ilerlemeye ve refaha yönelmiş olarak gerçekleşecektir. Bu milletler, bütün güçlülere ve bütün engellere rağmen, bunları yenecekler ve kendilerini bekleyen geleceğe ulaşacaklardır. Sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerini, milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir uyum ve işbirliği çağı alacaktır." 🌞

Kaynakça

- Gürdeniz, C. (2013, 23 Mart). Neden Mavi Vatan? *Aydınlık Gazetesi*. <https://www.aydinlik.com.tr/arsiv/neden-mavi-vatan> adresinden alındı.
- Mackinder, H.J. (1904). The Geographical Pivot of History. *Geographical Journal*, 23(4), 421-437.
- National Security Archive (1946, Şubat 22). The Charge in the Soviet Union (Kennan) to the Secretary of State. <https://nsarchive2.gwu.edu/coldwar/documents/episode-1/kennanhtm> adresinden alındı.
- Spykman, N.J. (1944). *The Geography of the Peace*. New York: Harcourt Brace and Company.